

Modern Göç Konseptinin Uluslararası Bağlamda Güvenlikleştirilmesi

Ali AYATA*
Halil KARATAŞ**

Öz

Göç insanlık tarihi boyunca var olan ve güvenlik bakımından insan hayatını derinden etkileyen önemli bir olgudur. İnsanlar göç hareketleri sonucunda birbirleri ile etkileşime girmişlerdir. Bu etkileşimler toplumdaki farklı uzunlukta sürelerde gerçekleşmiş veya devam etmektedir. Göç olgusu başlangıçta güvenlik ile ilgili bir sorun değilken zamanla uluslararası düzeyde bir güvenlik problemi haline gelmiştir. Göç nedeniyle yerel kültürlerde oluşan tehdit algısı, göç nedeniyle meydana gelen toplumsal karmaşalar ve bunlara benzer durumlar göç olgusunun güvenlik bağlamında değerlendirilmesini zaruri hale getirmiştir. Göç kavramının güvenlik problemi boyutu Kopenhag Okulu teorisyenleri tarafından geliştirilen güvenleştirme konseptinin önermeleri ile açıklanacağı bu çalışmada göç olgusunun tarih boyunca kendiliğinden gelişen güvenleştirme süreci uluslararası düzeyde incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Güvenlik, Uluslararası Sistem

Makale Türü: Araştırma

Securitization Of The Modern Migration Concept In An International Context

Abstract

Migration is an important phenomenon that has existed throughout human history and deeply affects human life in terms of security. People interacted with each other as a result of migration movements. Although these interactions vary from society to society, they have taken place or continue for different lengths of time. While the phenomenon of migration was not a security-related problem at the beginning, it has become a security problem at the international level over time. The perception of threat in local cultures due to migration, social turmoil due to migration and similar situations have made it necessary to evaluate the phenomenon of migration in the context of security. In this study, in which the security problem dimension of the concept of migration will be explained with the propositions of the securitization concept developed by the Copenhagen School theorists, the self-developing securitization process of the migration phenomenon throughout history will be examined at the international level.

Keywords: Migration, Security, International System

Article Type: Research

* Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ayata@kmu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6469-6866

** Doktora Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, hllkrt7225@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6274-5222

1. GİRİŞ

İnsan her ne kadar tek başına bir anlam ifade etse de asıl anlamına hem özgün bir birey hem de büyük bir yapının önemli bir parçası olarak toplum içinde kavuşur. Toplumsal bir varlık olarak insanın diğer insanlarla ve canlı/cansız varlıklarla çeşitli ilişkiler çerçevesindeki münasebetleri ile sosyal yapı oluşur. Söz konusu sosyal yapı doğası gereği sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. İnsanlar bireyler olarak ait oldukları sosyal yapıyı yani yerel toplumlarını oluştururken, toplumlar da makro düzeyde dünya toplumunu oluştururlar. Dünya toplumunun oluşmasında her bir yerel toplumun ve bu toplumlara ait kültürlerin izlerine rastlamak mümkündür. Bu durumun ortaya çıkmasındaki en önemli etken toplumsal etkileşimdir. Toplumlar çeşitli nedenlerle birbirleri ile etkileşime girerek birbirlerinden çeşitli alanlarda birçok kavramı öğrenerek kendilerinden sonraki nesillere aktarmışlardır.

Toplumsal etkileşimler bazen toplumların isteğiyle bazen de toplumların istekleri dışında gerçekleşir. Nüfusun ve ihtiyaçların artmasına paralel olarak şekillenen bu durum dünya toplumunun temelini oluşmasına katkı sağlamış ve üst yapıya da aynı şekilde katkı sağlamaya devam etmektedir. Kısacası dünya toplumunun oluşumunu ilk insandan günümüze her bir bireyin ve toplumun katkısıyla gerçekleşen başlangıcı ve sonu bilinmeyen bir inşa süreci olarak değerlendirmek mümkündür. Bu süreç bireylerin ve toplumların katkısıyla devam etmekte ve her yeni birey hem inşa edilen yapıya katkı sunmakta hem de bu yapıdan çeşitli şekillerde etkilenmektedir.

Tarih bilimi vasıtasıyla bilgi edinme imkânı bulunan toplumsal gelişime veya dünya toplumunun inşa sürecine, zamanla farklı disiplinlerin ortaya çıkması ve yeni bilimsel yaklaşımların geliştirilmesiyle farklı açılardan yaklaşılabilir imkânı ortaya çıkmıştır. Sözlükteki anlamı “ülkeleri, ulusları, toplumları, kuruluşları etkileyen eylemlerden doğan olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki nedensel bağları, bunların daha önceki ve sonraki olaylarla bağlantılarını, karşılıklı etkilenmeleri, her ulusun kurduğu uygarlıkları, ulusların kendi iç sorunlarını vb. inceleyen bilim dalı” olan tarih bilimi, kısaca geçmişte toplum yaşamının tüm yönleriyle incelenmesidir (OED, 2023). Tarihi seyirde zaman ilerledikçe bilimsel ve teknolojik imkanların artması bu vesile ile araştırma olanaklarının da artmasıyla ortaya çıkan yeni disiplinler, tarih biliminden faydalanarak hem mikro düzeyde hem de makro düzeyde toplumu mercek altına alma imkanını bulmuşlardır.

Tarihi seyirde incelenen toplumun nasıl oluştuğu, nasıl yaşadığı, yönetim biçimleri, inançları, ritüelleri ve etkileşim şekilleri; sosyoloji, psikoloji, antropoloji, siyaset bilimi gibi birçok disiplin tarafından ele alınmış ve farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiştir. Sürecin insani gelişimle doğru orantılı olarak daha da karmaşık hale gelmesi ve etkileşim boyutlarının artması ile toplumun her yönüyle incelenmesinin önü de git gide açılmış, bilimsel ve teknik manada ulaşılan imkanlar sayesinde toplum artık ‘efradını cami, ağyarını mâni’ olacak şekilde her bir ayrıntısına özenle ve dikkatle odaklanılarak açıklanmıştır (TDK, 2023). Tabii ki bu açıklama ve aydınlanma süreci toplumsal gelişim, değişim ve etkileşim nedeniyle sürekli olarak devam edecektir. Zira ‘toplum’ olgusu kendisini oluşturan her bir öge gibi sürekli bir değişim halindedir.

Toplumun tarihsel süreçteki değişimin ve gelişimini inceleyen bilim dallarından biri de uluslararası ilişkilerdir. Her ne kadar 20. Yüzyılın başlarında bir disiplin olarak ortaya çıkmış olsa da hem ‘diplomasi’ olgusu hem de beslendiği kaynaklar sayesinde geçmiş ile güncel arasındaki bağı kurabilme ve bu iki zaman dilimini birlikte ele alabilme kabiliyetine erişebilmiş bir disiplin olarak öne çıkan uluslararası ilişkiler, toplumu inceleyen bütün bilimlerden çeşitli izlerin bulunabileceği adeta sentez bir disiplindir. Kısacası uluslararası ilişkiler, disiplin olarak henüz ilk asrını tamamlamış olsa da diplomasi iki farklı toplumun ilk münasebetinden bugüne varlığını sürdüren önemli bir konsepttir. Bu bağlamda uluslararası ilişkiler ve diplomasi konseptinin ayrı düşünülmesinin mümkün olmadığı düşünülürse uluslararası ilişkilerin de pratikte düşünüldüğünden veya savunulduğundan daha eskiye dayandığını söylemek mümkündür.

Uluslararası ilişkiler disiplini toplumu yönetim birimleri seviyesinde analiz eder ve bu yönetim birimleri arasındaki ilişkilerin tarih boyunca tecrübe ettiği gelişim, etkileşim ve değişim süreçlerini inceleyerek güncel çıkarımlar ve varsayımlarda bulunur. Bu varsayımlar her bir konsept için farklı şekillerde olabilmektedir. Uluslararası ilişkiler disiplindeki farklı çalışma alanları ve metodolojiler bunun başlıca nedenidir. Disiplinde ortaya atılan teorilerin her biri aynı konsept için farklı yorumlar yapabilme kabiliyetine sahiptirler. Bu çalışmanın ana konusu olan güvenlik konusu da her bir uluslararası ilişkiler yaklaşımı tarafından farklı şekilde değerlendirilen önemli bir uluslararası ilişkiler konusu olarak öne çıkmaktadır.

Ana akım uluslararası ilişkiler teorileri ve modern teoriler güvenlik olgusuna farklı şekillerde yaklaşmaktadırlar. Bu da daha önce de bahsedildiği gibi tarihsel süreçteki değişim, gelişim ve etkileşim sonucu oluşan bilgi birikiminin sürekli olarak yeniden değerlendirilmesi ve yeni ürünler ortaya konmasına bağlanabilir. Realizm devlet güvenliğini merkeze alarak “güvenliği” devletin güvenliği olarak tanımlar ve devletin toprak bütünlüğünün ve sakinlerinin fiziksel güvenliğinin korunmasına özel önem verir (Walt, 1991). Liberaller daha birey odaklı yaklaşım sergilerler ve realistler gibi rekabetçi, salt güç endeksli bir güvenlik yaklaşımı yerine uluslararası iş birliği ve barışı sağlayacak uluslararası kurumsal yapıları desteklerler (Powell, 1994). Marksizm ve diğer eleştirel teoriler güvenlik konusunda mevcut sistemi kökten eleştirir. Modern uluslararası ilişkiler teorileri ise güvenliğe tematik bakış açıları kazandırmak suretiyle güvenlik çalışmaları literatürüne katkıda bulunurlar.

Güvenlik çalışmalarının altın yılları olan 1970’lerden itibaren ‘güvenlik’ diğer bütün sosyal bilim disiplinlerinde olduğu gibi uluslararası ilişkilerde de daha ayrıntılı çalışılmaya ve araştırılmaya başlanan bir konu olmuştur. Bu vesile ile güvenlik olgusuna topyekûn yaklaşımlar yerine, tematik ve olay veya nesne odaklı güvenlik yaklaşımlarının yer aldığı çalışmalar literatürde daha fazla yer edinmeye başlamıştır.

Güvenlik çalışmalarının birçok olguyu ele alıp yeni bir yaklaşımla güvenliğin konusu haline getirmesinde Kopenhag olgunun geliştirdiği ‘güvenlikleştirme’ konseptinin yeri ve önemi çok büyüktür. Bu konsept sayesinde güvenlik çalışmaları hem vizyon hem de kapsam açısından önemli ölçüde genişlemiştir.

İnsan, toplum ve etkileşimin ele alınacağı bu çalışma tabii ki bu üç ayrı terimi bir araya getiren ‘göç’ olgusunun geçmiş, şimdi ve gelecek üzerinden incelenip hem nedenleri hem de sonuçları bağlamında ulaştığı boyutları gözler önüne sermek gayesiyle ortaya çıkmıştır. Göç olgusunun tarihsel bağlamda incelenmesinin kritik bir önem arz ettiğini kanıtlamanın yanı sıra, söz konusu olgunun Kopenhag okulu fikirlerinden faydalanarak güvenlikleştirme sürecine sokulması ile de modern çağdaki uluslararası göç hareketleri uluslararası güvenlik bağlamında incelenecektir. Böylelikle ‘göç’ ve ‘uluslararası güvenlik’ ilişkisinin teorik ve pratik analiz vasıtasıyla betimlemesi yapılacaktır.

2. GÖÇ NEDİR?

Varoluşuna ve gelişimine dair birçok tez ortaya konulan insanoğlu, tarih boyunca farklı coğrafyalarda farklı kültürel oluşumlar içerisinde yaşamıştır. Varoluş şekli veya süreci her ne olursa olsun yaşadığı coğrafyadan etkilenen ve yaşam koşullarını bulunduğu yere göre düzenleyen insanlar çeşitli nedenlerden ötürü yaşadıkları bölgeleri kalıcı veya geçici olarak terk etmek veya değiştirmek durumunda kalmışlardır. Bu durumu ‘göç’ olgusunu ortaya çıkarmıştır. Göç olgusu en sade haliyle “Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2023). Tanımından da anlaşılacağı üzere göçün birçok sebepten dolayı meydana gelme olasılığı vardır. Bu sebeplerin her biri göç olgusunu farklı disiplinler bağlamında değerlendirilmeye ve araştırılmaya değer bir olgu haline getirmiştir. Başta sadece toplumsal bir olgu olarak görülse de göç olgusu hem sebepleri

hem de sonuçları açısından değerlendirilmesi gerekli ve önemli olan multidisipliner bir olgu olarak öne çıkmaktadır.

İlk çağlardan günümüze dek birçok farklı sebeple farklı coğrafyalar arasında toplumsal hareketlilikler yaşanmıştır. Yaşanan bu toplumsal hareketlilikler çıkış noktasındaki kültürlerin varış noktasına taşınmasına ve bu noktalarda kozmopolit kültürel yapılar oluşmasına zemin hazırlamıştır. İlk medeniyetlerin kurulduğu ırmak havzalarının günümüzde birer kozmopolit medeniyet havzası haline geldiği düşünülürse göç olgusunun dünyanın bu günkü kültürel haritasının oluşmasındaki payının büyük olduğu görülecektir. Fırat-Dicle, Nil, Amazon, Sarı ırmak- Gök Irmak ve İndus-Ganj havzaları bu duruma verilebilecek başlıca örneklerdendir (Yıldırım, 2011). Bu durum göç olgusunun insanlık tarihi açısından öneminin göstergelerindedir.

İnsanlık tarihi boyunca farklı dönemlerde büyük göç hareketleri yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Dünya tarihi boyunca insanlık için dönüm noktası sayılan dönemlerin çoğunun başlangıcından bitişine kadar birçok hareketlilik yaşanmıştır. Bunların bazıları küçük bazıları büyük çapta ama hepsi ayrı bir öneme sahip göç hareketleridir. Kavimler Göçü, Coğrafi keşiflerden sonra yaşanan göç hareketleri, sanayi devrimi sonrasında gerçekleşen göç hareketleri, iki dünya savaşı arasındaki dönemde gerçekleşen göç hareketleri, 20. Yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşen göç hareketleri ve 21. Yüzyılın başından bu yana gerçekleşen göç hareketleri tarih boyunca dünyadaki insani hareketliliğe yön veren önemli dönemler olarak ön plana çıkmaktadırlar. Bu dönemlerin hemen hemen tamamında insanların yer değiştirmesine ya da göç etmesinin nedenleri farklıdır. Ancak hemen hepsi için yeni bir güvence ihtiyacının olduğunun altını çizmek gerekir. Kısacası her göç hareketi içerisinde farklı bir güvenlik sebebi barındırır. Bu bazen ekonomik, bazen siyasi, bazen askeri ve hatta sosyal boyutta dahi gerçekleşebilmektedir (Antalya Üniversitesi, 2022).

Göç olgusunun kavramsal incelemesinin ayrıntılı bir şekilde yapılabilmesi için göç hareketlerine sebep olan ortamların incelenmesi ve göçe neden olan asıl durumların tespit edilmesi ziyadesiyle önemlidir. Nedenlerin yanı sıra göç hareketinin varış noktasında yarattığı etki ve bu etkinin geçici veya kalıcı olması yönünden incelenmesi de büyük önem arz etmektedir. Zira birçok göç hareketi tarih boyunca aynı rotalarda farklı sebeplerle veya farklı rotalarda aynı sebeplerle gerçekleşmiş olabileceğinden, göçün sebep-sonuç bağlamının titizlikle incelenmesi gerekmektedir.

Göç kavramı sosyal bilimler literatüründe önemli bir yer edindiğinden bu kavrama dair birçok araştırma yapılmış ve bazı kuramlar geliştirilmiştir. Bu kuramların bazıları:

- 1-Ravenstein'in Göç Kanunları
- 2-İtme Çekme Kuramı
- 3-Petersen'in Beş Göç Tipi
- 4-Kesişen Fırsatlar Kuramı
- 5-Merkez Çevre Kuramı
- 6-Göç Sistemleri Kuramı
- 7-İlişkiler Ağı (Network) Kuramıdır (Çağlayan, 2006).

Literatürde göç konusunda yapılan bu çalışmaların her biri farklı bir yaklaşım sergileyerek göç kavramını farklı şekillerde ele almış ve literatüre önemli katkı sağlamışlardır. Çalışmaların tamamı göç kavramını tanımlamış ve sebep-sonuç ilişkisi bağlamındaki nedenselliği ortaya koymaya yoğunlaşmışlardır. Göç konusunda ortaya konan bu çalışmalar göç kavramının uluslararası analiz düzeyinde güvenlikleştirilebilmesi açısından önemli birer kaynak oluşturmuşlardır.

Ravenstein'in göçün belli kurallar dahilinde gerçekleştiğine dair fikirler göç olgusunun belirli bir sistematığe dayandırılmasına önyak olmuştur. Ravenstein in 19. Yüzyılda göç ile ilgili yaptığı çalışmalar bu konuda bilinen, yapılan ilk çalışmalar olarak öne çıkmaktadır (Ravenstein, 1885).

Lee'nin ortaya attığı itme -çekme kuramı insanları göçe iten veya onlara göç etmeyi cazip kılan nedenlerin ortaya konulmasına imkân vermiştir. Akademik analiz seviyesinde tartışılan bu nedenlerin tamamının göç hareketleri üzerinde doğrudan veya dolaylı etkilerinin olduğu inkâr edilemez bir gerçektir (Lee, 1966).

Petersen'in göç etme nedeni olarak sıraladığı nedenler göç kavramının nedenler bağlamında ayrıntılandırılmasına olanak sağlamış ve göçlerin kendi içerisinde sınıflandırılması ile göç konusunda net ayrımların ortaya çıkmasına imkân vermiştir (Petersen, 1958).

Stouffer'in kesişen fırsatlar kuramı göçün çıkış noktası ile varış noktası arasındaki imkân ve fırsatlara yönelik farklara değinerek mekanların göçe iticiliği ve göçe ikna ediciliği noktasında önemli bir vizyonun gelişmesine katkı sağlamıştır (Stouffer, 1940).

Wallerstein'in merkez-çevre kuramının toplumsal eşitsizlere ve bunun göçe yol açtığına dair fikirleri Stouffer'in fikirleri ile benzeşmektedir. Ancak Wallerstein ekonomik nedenleri daha fazla önceleyerek bağımlılık teorilerine atıfta bulunmuş ve göçle bağımlılığın ilişkisini kurmuştur (Wallerstein, 2000).

Göç sistemleri kuramı iki veya daha fazla devletin göçmen değişimi vasıtasıyla kurdukları uluslararası ilişkilerden yola çıkarak göç kavramının uluslararası durumunu ortaya koymaya yönelik çalışmalara temel oluşturmuştur.

İlişkiler ağı kuramı ise göç kavramını hem göç edilen ülkeye aynı ülkeden göçen topluluklar arasındaki bağları hem de göç veren ülke ile göç edilen ülke arasındaki bağları göçün bir sonuç olarak araştırma konusu haline getirmişlerdir. Bu kuram daha çok göçün tarihsel bağlamı üzerinde ve oluşturduğu ağların sonuçları üzerinde odaklanmıştır (Abadan-Unat, 2002).

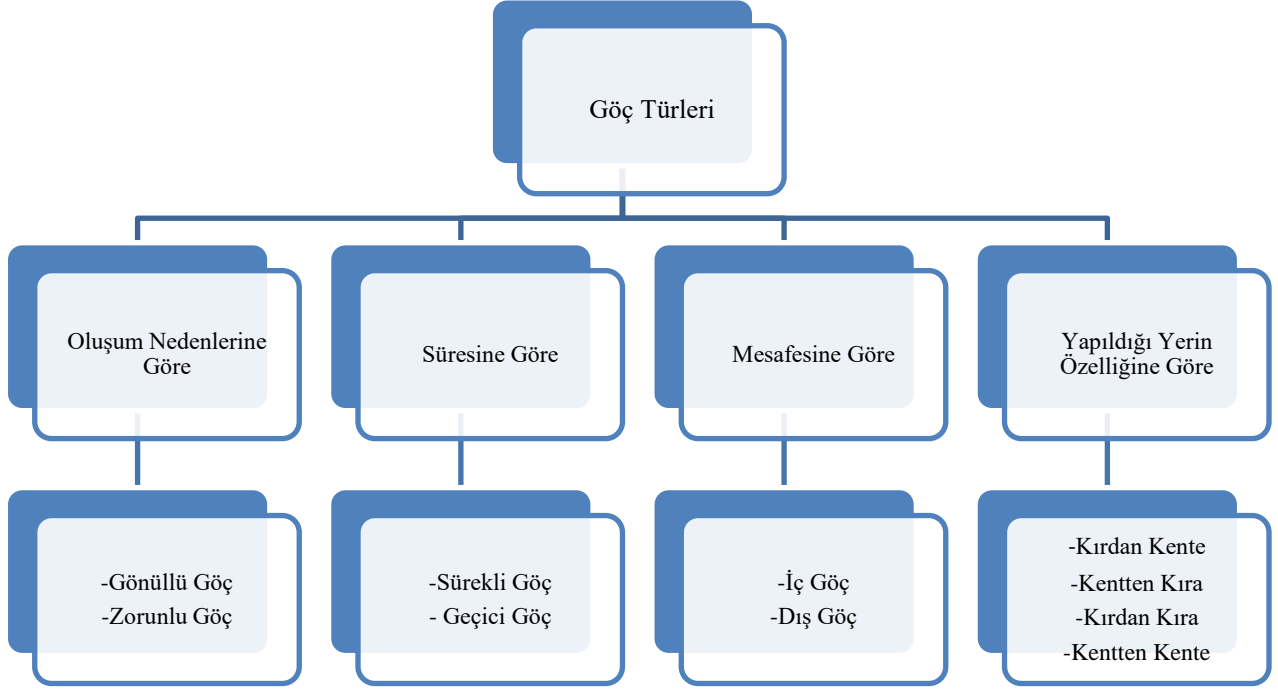
Göç konusunda sosyal bilimler disiplinlerinin tamamında bazı izlere rastlamak mümkündür. Yukarıda özetle açıklanan kuramların tamamı göç literatürüne interdisipliner olarak farklı katkılarda bulunmuşlardır. Bu katkıların her biri göç konusundaki modern literatürün oluşmasında önemli birer yapı taşı olarak değerlendirilebilir, ancak bu durum göç konusunda literatürdeki yapının henüz tamamlandığı anlamına gelmez hatta tamamlanamayacağına altını çizmek gerekir. Zira hem oluşan kuramların oluşturdukları süreçler hem de üzerinde çalışılan yeni fikirler, her göçün kendi içerisinde çok farklı öğeleri bir arada bulundurduğunun birer kanıtıdır. Hem ulusal hem de uluslararası manada meydana gelen göç hareketleri benzer sebeplere dayandırılabilirdiği gibi her birinin kendi içerisinde vakaya özel sebeplerinin bulunabileceği de göz ardı edilmemelidir. Kısacası her bir göç hareketi göç literatüründe yeni bir genişlemenin habercisi olarak değerlendirilmelidir.

Her bir göç hareketi farklı sebeplere dayandığı gibi, hepsinin farklı bağlamlarda farklı sonuçlar doğurma potansiyeli vardır. Örneğin çalışmamızın konusu olan güvenlik bağlamında her bir göç hareketi hem nedenleri hem de sonuçlarına istinaden farklı boyutlarda güvenliğe etki etmektedir. Göç hareketlerinin güvenlik boyutundaki etkilerini inceleyebilmek için kuramlarla birlikte göç türleri üzerinde de durmak gerekir. Zira güvenlikleştirme sürecinin başlaması için bağlamın eksiksiz oluşturulması kritik öneme sahiptir.

2.1. Göç Türleri

Göç, önceki bölümlerde de belirtildiği gibi birçok farklı nedenden ötürü gerçekleşmektedir. Göç temelde oluşum nedenlerine göre, süresine göre, mesafesine göre ve göçün yapıldığı yerin özelliklerine göre olmak üzere 4 ayrı grupta incelenir. Bu grupların her biri de kendi arasında farklı kollara ayrılmaktadır.

Tablo 1. Göç Türleri

Kaynak: <https://goc-cesitleri.nedir.org/>

Göç türleri, göç olgusunun güvenlikleştirilmesi sürecinde önemli birer gösterge olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun sebebi, tarih boyunca yaşanan bazı göç hareketlerinin gerek sebepleri gerekse sonuçları bakımından güvenlik ile direkt ilişkili olmasıdır. Göç, herhangi bir ülke açısından hem iç hem dış güvenlik sorunu haline gelebilir, bu sorunların geçici olma ihtimali olduğu gibi kalıcı birer sorun haline gelmesi de mümkündür. Bu nedenle göç olgusunun güvenlikleştirilmesi sürecinde olay bazlı değerlendirme yapılırken birçok değişkenle birlikte göç türünün de önemli bir yeri vardır.

Göç olgusu türleri üzerinden incelendiğinde gönüllü göçlerin tamamına yakınında sahip olunan standartların üzerine çıkma arzusu bulunmaktadır. Stouffer'inde kesişen fırsatlar kuramında belirttiği yeni imkanlar ve fırsatlara erişmeye yönelik planlar birçok göçe sebep olabilmektedir. Örneğin kırdan kente göçlerin birçoğunda çağdaş imkanlara erişmenin ve modern yaşam standartlarına kentlerde ulaşabileceği düşüncesi ağır basmaktadır. Zorunlu göçlerde de göçün sebebi her ne kadar sahip olunan standartların kötü olması ve göç edilen yerde ortalama standartlara erişme arzusu olsa da bu durum gönüllü göçlerdekinden daha farklı olarak baskı veya tehlike altında ortaya çıkmaktadır. Savaşlar, doğal afetler, kitlesel sağlık problemleri ve bazı durumlarda sosyal veya kültürel baskılar zorunlu göçlerin ana nedenleri olarak ön plana çıkmaktadır

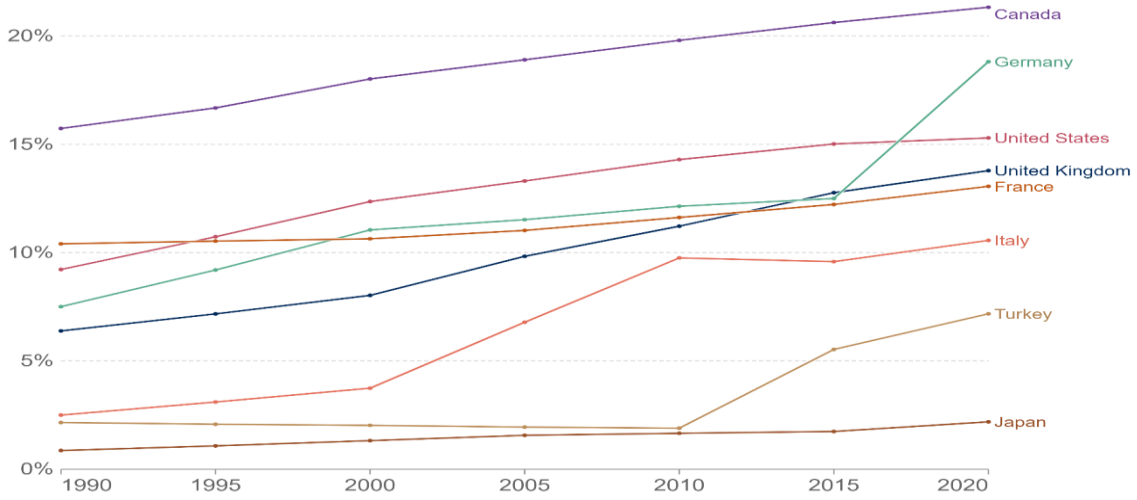
3. GÖÇ-GÜVENLİK İLİŞKİSİ

Göç kavramı tanımından da anlaşıldığı üzere bir değişimi ifade etmektedir. Bu değişim göçün nedenine ve türüne göre etkisini gösteren bir değişimdir. Geçici göçler geçici değişimleri sürekli göçler sürekli değişimleri ifade eder. Bir göç hareketi gönüllü olarak gerçekleşmişse göç eden bireyler

değişimlere de gönüllüdürler ancak zorunlu gerçekleşen göçlerde bazen gönüllü değişimler olsa da zorunlu bir gönüllülük olduğundan değişimler genelde zorunlu olarak gerçekleşir. İç göçlerde değişim dış göçlere göre nispeten az olduğundan kalkış ve varış noktalarındaki küçük farklar adaptasyonu çok fazla etkilemeyeceğinden değişim miktarı fazla değildir. Ancak dış göçlerde durum tam tersine daha zor ve çetrefilli olabilir, benzer de olsa farklı kültürlere uyum sağlamak nispeten daha zor olduğundan değişim süreci daha sancılıdır. Kırdan kente göçlerde kent yaşamına adaptasyonda bazı zorluklar gündeme gelebileceğinden değişimin zor olacağı söylenebilir. Sonuç olarak eğer ortada bireysel veya toplumsal göç hareketi varsa mutlaka bir değişim süreci başlamış veya başlayacak demektir.

Göç eden bireyler veya toplumlar çıkış noktalarından varış noktalarına sadece bedensel veya fiziki olarak taşınmazlar, söz konusu bireyler veya toplumlar varış noktalarına çıkış noktalarındaki alışkanlıkları, kültürü, örf adet ve ananeyi de taşırlar. İlişkiler ağı kuramında bahsedilen varış noktalarında benzer yerlerden gelenlerin çeşitli toplumsal veya kültürel birlikleri oluşturabilmeleri durumu, göç eden bireylerin her birinin varış noktasına kendi coğrafyalarından farklı bir şeyler taşıdığı gerçeğiyle açıklanabilir. Bu göç hareketinin kültürel ve insani paylaşım yönünden olumlu yanı olarak görülebilir. Ancak göç hareketi esnasında sadece olumlu özellik veya alışkanlıklar değil aynı zamanda olumsuz özellik ve alışkanlıkların da taşındığı yadsınamaz bir gerçektir. Daha önce bahsedilen değişim durumunun varış noktasını dönüştürmesi riskinden ötürü olumlu değişimler yönünde nispeten göç hareketlerine sıcak bakılsa da olumsuz değişimler ve dönüşümler hesaba katıldığında ve göç hareketlerinin az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru gerçekleştiği düşünüldüğünde göç hareketlerine sıcak bakıldığı veya zaruri durumlar dışında bu hareketlerin desteklenmediği söylenemez.

Dünya çapında her gün milyonlarca insan seyahat etmektedir. Bu seyahatler farklı amaçlarla gerçekleşmekte olup bazıları geçici veya kalıcı göç amacıyla yapılan seyahatlerdir. Ne yazık ki ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerden ötürü her gün on binlerce insan gönüllü veya zorunlu olarak göç etmek durumunda kalmaktadırlar. Daha önce değinilen dönemsel göçlerin bulunduğumuz dönemden hemen önceki dönem sonu olan soğuk savaşın bitiminden itibaren G7 ülkelerinde ve Türkiye’de farklı ülke doğumlarının genel nüfusa oranının verildiği aşağıdaki grafik göç konusunda demografik değişim yönünden bazı gerçekleri gözler önüne sermektedir. Grafikte yer alan ülkeler nüfuslarının soğuk savaşın bitimiyle beraber sürekli olarak arttığı görülmekle birlikte bazılarının özellikle 2010 yılından sonra adeta sıçrama yaşadığı görülmektedir. Suriye krizinin sebep olduğu bu sıçrama göç olgusunun güvenlik kaygılarını üst düzeye çıkardığı dünya tarihi açısından önemli dönüm noktalarından birisidir. Statüsü ne olursa olsun mevcut göçmenlerin dahi çeşitli baskılara veya güvenlik kaygıları nedeniyle gayri insani uygulamalara maruz kaldığı milenyum çağında bir anda oluşan zorunlu göç dalgası bölge ülkeleri başta olmak üzere Avrupa ve dünyanın geriye kalan kısmını derinden etkilemiştir.

Grafik 1. Farklı Ülkelerde Doğanların Ülke Nüfuslarındaki Payı

Kaynak: <https://ourworldindata.org/migration-definition>

Göç modern dünyada artık bir güvenlik meselesi haline gelmiştir, zira göçün beraberinde getirdiği demografik, sosyolojik, psikolojik ve en önemlisi de ekonomik değişim, refah düzeyi çıkış noktasından yüksek olan varış noktaları açısından birçok tehdit oluşturmaktadır. Suç oranlarında artış, toplumsal çatışmalar, heterojen yapının meydana getireceği sosyal krizler bu tehditlerden sadece birkaçıdır. Zorunlu göç durumlarında göçün nedenine göre değişen bu tehditlerin ulaşabileceği boyutlar, uluslararası aktörlerin göç olgusunu güvenlik bağlamında değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır.

4. GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

Güvenlik, güvende olma veya güvende hissetme durumu; korku, kaygı, tehlike, şüphe vb. ‘den kurtulma ya da emniyet veya kesinlik duygusunun hâkim olduğu durumu ifade eder (Collins Dictionary, 2023). Tanımından yola çıkarak güvenliğin aslında temel ihtiyaçlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. İnsanoğlunun günlük hayattaki rutinlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için ön şartlardan birinin güvenliğin yeterli düzeyde sağlanması olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum hem bireyler hem de devletler için geçerlidir. Uluslararası sistemin birer bireyi olarak varlığını sürdüren devletler de güvenlik ihtiyaçlarını ön planda tutarlar. Devletlerin oluşturdukları iç ve dış politika programlarında güvenlik hususlarının her zaman ön planda olması veya bütçelerden güvenliğe her dönem büyük paylar ayrılması bu durumun önemli göstergelerindedir.

Göç olgusunun güvelikle ilişkilendirilmesi devletlerin güvenlik politikaları bağlamında önemli bir yer tutmaktadır. Göç alan gelişmiş ülkelerin göçmenlere bağlı olarak ortaya çıkan birçok güvenlik probleminin olduğu daha önce de belirtilmişti. Bu problemlerin aşılabilmesi için göç olgusunun güvenliğin süzgecinden sağlıklı bir şekilde geçirilmesi ve bu bağlamda analiz edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Birdişli'nin çalışmasında tarihi güvenlik çalışmalarının seyrine göre dönemlere ayırarak oluşturduğu tipoloji önemli bir rehber olarak öne çıkmaktadır. O'na göre tarih güvenlik çalışmaları açısından ‘Primitif Dönem’, ‘Modern Dönem’ ve ‘Post-modern Dönem’ olarak üç ayrı bölümde incelenmelidir. Primitif dönem 1648 de ulus devlet sisteminin olduğu zamana kadarki süreci, modern dönem soğuk savaşın bitimine kadarki süreci, post-modern dönem ise soğuk savaştan sonraki dönemi ifade etmektedir (Birdişli, 2020: 237).

Birdişli'nin oluşturduğu tipolojiden hareketle göç olgusuna, uluslararası güvenlik bağlamında yaklaşım tarihsel gelişim ve dönemlerin tasnifi açısından faydalı olacaktır. Öncelikle güvenlik çalışmaları açısından primitif dönem olarak ifade edilen 1648 öncesi dönemdeki göç hareketlerinin belirli amaçlar doğrultusunda bir yere yerleşmek için değil de daha çok savaşlar, iklim değişiklikleri,

kaynak kıtlığı gibi sebeplerden ötürü gerçekleşen serbest yayılım hareketleri olduğu anlaşılmaktadır. Mezopotamya'ya olan göçler, kavimler göçü ve Amerika kıtasında gerçekleşen göçler buna örnektir. 1648 yılından 1990 yılına kadarki dönemi ifade eden modern dönemde gerçekleşen göçler ise yine savaşlar ve çeşitli baskılar nedeniyle gerçekleşse de daha sistematik gerçekleşen sosyoekonomik tabanlı göçler olarak gerçekleşmiştir. Bu göçlere sanayi devriminden ötürü iş gücü ihtiyacı olan bölgelere doğru olan göçler, 1.ve 2. Dünya savaşlarından sonraki karmaşa ortamının ortaya çıkardığı göç dalgaları ve soğuk savaş dönemindeki bloklaşmanın getirdiği zorunlu göçler olarak örneklendirilebilir (Bimay, 2022: 89). Post-modern dönem olarak adlandırılan Soğuk Savaş sonrası dönem ise hem güvenlik çalışmaları hem de göç kavramı için yeni bir dönemi ifade etmektedir. Zira bu dönemde savaş kavramının yeni bir boyut kazanması, uluslararası güvenliğin boyut değiştirmesi ve insani güvenlik gibi yeni konseptlerin güvenlik çalışmalarına dahil edilmesi güvenlik kaygıları dolayısıyla gerçekleşen insan hareketliliğinin hem teoride hem de pratikte ilgi odaklarından biri haline gelmesinin önünü açmıştır.

Post-modern güvenlik çalışmaları dönemi uluslararası ilişkilerde salt realist yaklaşımların yanına neoliberal ve inşacı yaklaşımların da eklenmesine hatta realizmin dahi kendini neorealizm olarak güncellemesi ile yeni ve çağa ayak uyduran yaklaşımların sergilenmesine sahne olmuş ve olmaktadır. Realizmin devleti merkeze alan güvenlik yaklaşımı bazı noktalarda esnemiş ve birey merkezli güvenlik yaklaşımları gündeme gelmeye başlamıştır. Bu dönemde güvenlik kavramı yeniden değerlendirilmeye başlanmış ve yeni tanımlar geliştirme uğraşı ön plana çıkmıştır. 1994 de Birleşmiş Milletlerin Raporunda 'insani güvenlik' konseptinin yer alması birey merkezli güvenlik çalışmalarının hız kazanmasına sebep olmuştur. Söz konusu raporda, tüm güvenlik politikalarının kimin için ve nasıl sağlanacağı üzerinde durulmuş ve güvenlik açısından en önemli amacın birey olduğu vurgulanmıştır. Böylelikle bireyin güvenlik konusunda temel faktör olduğunun altı resmi olarak çizilmiştir (Aksu ve Turhan, 2012: 69).

Post-modern güvenlik çalışmaları döneminin çarpıcı gelişmelerinden birisi de Kopenhag Okulu'nun önde gelen düşünürleri Barry Buzan, Ole Waever ve Jap de Wilde'nin yaptıkları çalışmalarla kavramları güvenliğin konusu haline getirme yönünde geliştirdikleri 'güvenlikleştirme' konseptini uluslararası güvenlik çalışmaları literatürüne kazandırmaları olmuştur. Kopenhag Okulunda yapılan çalışmalar klasik güvenlik yaklaşımlarının yeniden ele alınarak modern güvenlik yaklaşımlarının oluşmasına zemin hazırlanmıştır. Kopenhag okulunda devlet merkezli ve askeri güvenlik eksenli güvenlik yaklaşımı eleştirilerek bu yaklaşımın salt askeri olmayan ve bireyleri de kapsayacak şekilde genişletilip derinleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu eleştiriler yapılırken klasik güvenlik yaklaşımı tam anlamıyla reddedilmemiş ve bu yaklaşımla ortak olarak güvenliğin bir varlığını devam ettirme meselesi olarak ele alınması gerektiğini tıpkı klasik yaklaşımlarda olduğu gibi Kopenhag Okulu da desteklemiştir. Bu fikirler ekseninde güvenlikleştirme konseptini ortaya atan düşünürler: askeri, çevresel, toplumsal, ekonomik ve toplumsal güvenlikten oluşan beş ayrı güvenlik kategorisi tespit etmişlerdir (Collins ve Emmers, 2017: 132).

Güvenlikleştirme teorisi, kamu ile ilgili olan herhangi bir durumun veya olayın hangi şartlarda ve ne şekilde güvenlik meselesi haline geldiğini açıklayan bir konsepttir. Güvenlikleştirme, siyasal alanda olmayan (non-politicized) bir meselenin siyasal alana (politicized) alınması ve ardından güvenlik (securitized) meselesi haline getirilmesi sürecini ifade etmektedir. Sürecin başında devlet söz konusu mesel ile ilgilenmez ve bu mesel kamusal tartışmalarda yer alamaz, bu kısım meselenin siyasi olmayan alanda bulunduğu kısımdır. Daha sonra güvenlikleştirilmek istenen veya güvenliğin konusu haline gelmesi gereken bu mesele kamuoyunda gündeme gelmeye başlayınca standart siyasi sistem içerisinde yönetilmeye başlar artık siyasileşmiş olan mesele kamusal tartışmanın bir parçası haline gelir dolayısıyla hükümet artık bu mesele hakkında karar vermeli bu meseleye kaynak ayırmalı ve meseleyi yönetim mekanizmasına sokmalıdır. Bu mekanizmaya dahil olan siyasallaşmış mesele güvenlikleştirme eylemi

yoluyla bir güvenlik meselesi olarak sunulur, bu noktada bir güvenikleştirici aktör meseleyi tehdit olarak sunar ve güvenikleştirme süreci son bulmuş olur (Buzan vd, 1998: 25). “Güvenikleştirme eylemi, başkalarının değil belli olguların, kişilerin ve varlıkların acil önlemler gerektiren yaşamsal tehditler olarak sınıflandırılmasını ve bu sınıflandırmanın genel kabul görmesini ifade etmektedir.” (Collins ve Emmers, 2017: 133).

Göç olgusu da tarihsel bağlamda incelendiğinde güvenikleştirme sürecine girdiği ve modern çağda artık bir güvenlik meselesi haline geldiği görülecektir. Antik çağlarda mülkiyet anlayışı oluşmadan evvel, insanların avcı toplayıcı olarak istedikleri bölgelerde yaşam sürdürdükleri ve tamamen imkanlara göre hareket ettikleri dönemlerde göç sadece iklim koşullarına ve yiyecek olanaklarına bağlı olarak yer değiştirmeleri ifade etmekteydi. Zamanla gelişen ve değişen insanoğlu tarımın icadı ile yerleşik hayata geçerek çoğunlukla avcı-toplayıcılığı bırakıp tarımsal üretime geçti. Bu durum tarımsal üretimin başladığı bölgelerde yerleşim yerlerinin kurulmasına vesile oldu. Tarım alanlarının etrafında başlayan yerleşim artarak devam etti bu artış tarım alanlarının veya tarımsal imkanların yetersizliği ile birleşince ortaya çıkan verimli ‘verimli topraklar’ bilinci insanları ırmak havzalarına daha yakın olmaya ya da hangi tarımsal faaliyetle uğraşıyorlarsa onu daha etkin bir şekilde yapabilecekleri yerlere doğru harekete motive etti (Kıray, 2006). Tam da bu noktada göç olgusu artık siyasal olamayan alandan çıkıp siyasallaşmaya doğru ilk adımlarını atmaya başlamıştır.

İnsanoğlunun buldukları topraklardan ayrıлып kitleler halinde yer değiştirmek suretiyle verimli topraklara yerleşme arzusu teknik manada ilk sürekli göçleri ifade etmektedir. Bu arzunun pratikte son derece yoğun ve istekli bir şekilde vukuu bulması göç olgusunun güvenlik meselesi haline geleceğinin tarihsel göstergelerinden biridir. Bu hareketlilik esnasında kurulan ilk devletler, yönetim birimlerinin oluşması, ticaret ve para kavramlarının ortaya çıkmasıyla yerleşik hayat perçinlenmiş olup coğrafi sınırlar yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır (Özkalp, 2003). Devlet olgusunun ortaya çıkması ve coğrafi sınırların oluşmasının göçün güvenikleştirilmesi konusunda yeni bir tarihsel dönüm noktası olduğunun söylemek mümkündür. Devletlerle birlikte oluşan millet ve vatandaşlık anlayışları farklılıkların altının çizilmesine yol açmıştır. 1648 Westphalia ile adeta zirve noktasına ulaşan bu mikro anlayış göç olgusunun artık tamamen devlet meselesi yani siyasallaşmış bir olgu haline getirmiştir.

Sanayi devrimi ile artık tam manasıyla siyasallaşan göç olgusunun güvenlik meselesi haline gelmesi de bu dönemde başlamıştır. Dönemin sanayi ülkelerine doğru olan iş gücü akımı söz konusu ülkelerde kargaşa yaratmış, bir yandan üretim devasa boyutlara ulaşırken bir yandan da kargaşanın seviyesi artmıştır. Zira bu ülkelerin yerlilerinin üst düzey yaşam standartları ve iş gücü sağlamak üzere buralara gelen veya getirilen insanların yaşam standartları arasındaki derin farklılıklar toplumsal çatışmaya neden olmuş bu da iç güvenlik konusunda bunalımlara yol açmıştır. Kendi coğrafyalarındaki kültür ve gelenekten ayrılan insanlar yeni kültüre adapte olmakta zorlanmış ve geleneğin paradoksunu yaşamışlardır (Adıgüzel, 1998). Bu durum toplumsal bunalımların temel sebeplerinden birisidir. Göçün bir güvenlik meselesi olarak devlet tarafından da ele alınması artık kaçınılmaz olmuştur zira göçmenlerin, göç alan bölgelerdeki toplumlara dönüştürme riski ortaya çıkmıştır.

Göç olgusunun uluslararası düzeyde güvenikleştirilmesi tarihi çağlardan 20. Yüzyıla kadar yaşanan süreçteki tecrübe ve birikimin bir kavramı yeniden ele alıp modern çağa uygun bir şekilde başka bir kavramla özdeşleştirilmesinden öte bir eylem değildir. Bu bağlamda ele alınacak iki olgu göç ve güvenlik olguları 20. Yüzyılda birbirleriyle son derece paralel bir seyirde gelişmişlerdir. İki dünya savaşına ve soğuk savaşa sahne olan 20. Yüzyılda güvenlik kaygıları en büyük buhran sebeplerinden iken göç de güvenlik sorunlarının hem sebebi hem de sonucu olarak öne çıkmıştır. Bu nedenle 20. Yüzyılda ‘göç’ kavramı hem ulusal hem de uluslararası düzeyde bir devlet meselesi haline gelmiştir. Güvenlik problemleri insanların zorunlu olarak farklı bölgelere göç etmelerine; göç eden insanların varış

noktalarındaki toplumlarla yaşadıkları çatışmalar ise güvenlik problemlerine neden olmuş ve olmaya devam etmektedir.

20. yüzyıl güvenlik açısından hem teoride hem pratikte, göç açısından ise pratikte birçok gelişmenin yaşandığı hareketli bir yüzyıl olarak kayda geçmiştir. Yaşanan iki Dünya Savaşı, soğuk savaş, dekolonizasyon süreci, enerji buhranları, ekonomik krizler, çevresel sorunların artması güvenlik açısından yaşanan problemler iken bu problemlerin hemen hemen tamamı çeşitli insani hareketlere yani göçlere sebep olmuştur. 1945 yılında Amerika’da politik odaklı bilgi üretme hedefiyle ortaya çıkan ve il ortaya çıktığında ‘stratejik çalışmalar’ veya ‘ulusal güvenlik çalışmaları’ olarak adlandırılan güvenlik çalışmaları alanı ortaya çıktığı ilk 10 yılda (1945-1955) güvenlik meselelerinin artık sadece askeri odaklı değil diğer alanlara da odaklanarak analiz edilmesinin önünü açmıştır. Daha sonra güvenliğin askeri boyutu üzerine geliştirilen kuramsal politikalar ve 1954’de ortaya atılan kitlesel karşılık stratejisinin de etkisiyle güvenlik çalışmaları 1955-1965 yılları arasında altın çağını yaşamıştır (Ankara üniversitesi, 2021). Burada güvenlik problemi olarak sıralanan meselelerin çok çeşitli alanlara dair olması devlet ve askeri güvenlik temelli güvenlik anlayışının da eleştirilmesine sebep olmuştur. Zira modern zamanlarda devlet merkezli ve askeri güvenliğin ön plana çıkarıldığı güvenlik anlayışını ile birlikte artık farklı kavramlar da güvenliğin konusu haline geldiğinden yeni güvenlik anlayışları da gelişmiştir. Özellikle 1970’li yıllarda hem nicelik hem de nitelik bakımından artış gösteren güvenlik sorunları sosyal bilimler disiplinlerinin güvenlik alanına yönelmelerinde etkili olmuştur.

1970’lerde yaşananlar artık güvenlik çalışmalarının geniş bir yelpazede yapılması gereğini ortaya koymuştur. Ulusal güvenliğin yanında toplumsal güvenlik, insan güvenliği, çevresel güvenlik ve cinsiyet güvenliği gibi kavramlar da literatürde yer edinmeye başladı. Yeni güvenlik yaklaşımlarının yoğun bir şekilde çalışıldığı ve literatüre yeni çalışmaların kazandırıldığı bu dönemin devamında güvenlik çalışmaları açısından önemli bir dönüm noktası da insani güvenliğin 1994 yılında resmi olarak birleşmiş milletlerin gündemine girmiş olmasıdır (Bakan ve Şahin, 2018). Bu noktadan sonra ‘insan’ resmi olarak siyasallaştırılmıştır. Sıradaki aşama güvenlikleştirilmesidir.

İnsanın güvenlikleştirilmesi insana dair her bir kavramın da ayrı ayrı güvenlikleştirilebilmesinin yolunu açmıştır. Kopenhag okulunda yapılan çalışmalar sonucunda ortaya konulan güvenlikleştirme konsepti nesnelere güvenlik objesi haline getirilebilme sürecini teorik olarak desteklemiştir. Buzan ve arkadaşları güvenliği devlet merkezli yaklaşımlardan çıkarıp ekonomik, rejim, çevre, toplumsal ve askeri güvenlik olarak beş sektöre ayırdıkları güvenlik olgusunun tasnifini ve analizini modern çağa göre yapmışlardır. Bu yaklaşım ile artık birçok farklı nesne veya olgu güvenlikleştirme sürecine sokularak pratikte olduğu gibi teoride de güvenlik meselesi haline getirilebilmiştir (Buzan, 1991). Göç de pratikte güvenlik meselesi olan ancak teoride insani güvenliğin altında yer alan bir güvenlik sektörü olarak değerlendirilebilir. Ancak bu durum geçmiş için her ne kadar geçerli olsa da günümüz ve gelecek için geçerli bir yaklaşım değildir. Zira günümüzde vekâlet savaşları ve ekonomik sebepler nedeniyle yaşanan göç hareketleri artık ciddi birer güvenlik meselesi haline gelmişlerdir. Bu yüzden göç olgusunun da ayrı bir güvenlik sektörü olarak incelenip analiz edilmesi gerekmektedir.

5. SONUÇ

Göç olgusunun tarihi seyirde serbest bir dolaşım şekli olmaktan çıkıp her bir devletin güvenlik meselesi haline gelmesine kadarki süreçte milyonlarca göç hareketi yaşanmış ve bu hareketler esnasında milyarlarca insan çeşitli şekillerde yer değiştirmişlerdir. Bu yer değiştirmelerin tamamının güvenlik çerçevesinden incelenebilecek gelişmeler iken göç olgusunun güvenliğin reel manada konusu haline gelmesi 20. Yüzyılın ikinci yarısına denk gelmektedir. Bu durum göç konusunda yeterli teorik çalışmanın yapılmadığının ve pratik gelişmelerden sonra teoriye yönelimin arttığının önemli göstergelerinden birisidir.

Sosyal bilimler literatüründe çalışılmasına bir hayli gecikmiş olan göç olgusuna dair yapılan bütün analizler ve geliştirilen yaklaşımlar vaka odaklı olmaktan kaçınmamıştır zira her göç hareketi daha önce de değinildiği gibi kendi içerisinde farklı dinamikler barındırmaktadır. Her alana dair çıkarımların ve çalışmaların yapılabileceği göç olgusunun güvenlik açısından değerlendirilmesi kritik önem arz etmektedir. Zira göç günümüzde uluslararası düzeyde tartışılan bir güvenlik problemi haline gelmiştir. Uluslararası ilişkiler disiplininde yer alan güvenlik yaklaşımlarının her birinin göç olgusu ile ilgili yaklaşımları ve vakalara dair genel değerlendirmeleri olsa da bu çalışmaların uluslararası sistemde bu denli önemli sorunlar yaratan bir olgu için yeterli derinliğe sahip olduğu söylenemez. Bu yüzden göç olgusunun uluslararası analiz düzeyinde güvenlik bağlamında incelenmesi gerekli ve önemlidir. Bu bağlamda göç olgusunun güvenlikleştirme tayfına sokulması ve söz konusu olguya farklı açılardan yaklaşımlar geliştirilerek güvenlik tarafının teorik olarak geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Göç, güvenlik bağlamında incelendiğinde uluslararası sistemin bu bağlamdaki kadim, mevcut ve müstakbel meselelerinin daha net bir şekilde anlaşılmasına ve bu meselelere çözüm odaklı yaklaşımlar sergilenmesine ışık tutacak önemli bir konsepttir. Uluslararası sistem bünyesinde meydana gelen bütün olayların kaynağında sistemsel güvenlik endişelerinin yer aldığı bu endişelerin birimlere inildikçe arttığı su götürmez bir gerçek olarak göz önünde bulundurulduğunda göç olgusunun da bu bağlamda ayrıntılı incelenmeye değer olduğu net bir şekilde anlaşılacaktır. Özellikle mevcut uluslararası sistemin göç kaynaklı meseleler dolayısıyla güvenlik bağlamında tehdit altında olması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Bu nedenle göç olgusunun güvenlik boyutuyla tarihsel bağlamda incelenmesi uluslararası sistem açısından da faydalı olacaktır.

Tarihsel bağlamda yaşanan gelişmeler doğrultusunda adeta yavaş yavaş güvenlik meselesi haline gelen göç olgusunun uluslararası sistemin gündemini uzun bir süre daha meşgul edeceği açıktır. Müstakbel gelişmelere bağlı olarak sistem içerisindeki aktörlerin yaklaşımlarına göre göç olgusunun güvenlik meselesi boyutuyla nasıl inceleneceği ve ne tür önlemler alınacağı konusu merak uyandırmaktadır. Zira özellikle 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan göç dalgaları, göçün ne denli büyük bir güvenlik meselesi olduğunu uluslararası topluma göstermiştir. Ancak uluslararası toplumun bu konuda alması gereken önlemleri almayı ve meydana gelen süreçleri gerektiği gibi yönetmeyişi, uluslararası toplumun da kendi içerisinde yönetim problemleri yaşadığını göstermektedir. Günümüz uluslararası sisteminde büyük bir ortak problem olan göç artık güvenlik çalışmaları için de ayrıca çalışılıp analiz edilmesi gereken ve vakalardan bağımsız pratiğe uygun teorik yaklaşımlara konu olması gereken önemli bir olgudur. Bir güvenlik problemi olan göç engellenemiyorsa en azından bilimsel verilere dayalı doğru yöntemlerle yönetilmelidir.

Etik Beyan

“Modern Göç Konseptinin Uluslararası Bağlamda Güvenlikleştirilmesi” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Adıgüzel, Y. (1998). *Kültür Endüstrisi ve Kitle Toplumunun Paradoksları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aksu M. ve Turhan F. (2012). Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*. 4(2), 69-80.
- Ankara Üniversitesi. (2021). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Çalışmaları. *Bahar 2021, I. Güvenlik Kavram, Stratejik Çalışmalar*.
https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/190200/mod_resource/content/0/01.Hafta
- Antalya Üniversitesi. (2022). Göç Tarihi. *Uluslararası Dünya Göç Hareketleri Sempozyumu Üçyüzbün Yıl Öncesinden 2050'ye Doğru*. Antalya.
- Bakan, S. ve Şahin, S. (2018). Uluslararası Güvenlik Yaklaşımlarının Tarihsel Dönüşümü ve Yeni Tehditler. *The Journal Of International Lingual Social and Educational Sciences* 4(2) 135-152.
- Bimay, M. (2022). Küresel Göç Krizleri ve Uluslararası Göçlerin Geleceğine İlişkin Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 87-106.
- Birdişli, F. (2020). Uluslararası Güvenliğin Tarihsel Gelişimi ve Post-Modern Güvenlik Dönemi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Uluslararası Güvenlik Kongresi Özel Sayısı, 235-260.
- Buzan, B. (1991). New Patterns of Global Security in Thetwenty-Firstcentury. *International Affairs*, 431-451.
- Buzan B. Wæver O. ve Wilde J. de. (1998). *Security: A New Framework For Analysis*. Lynne Rienner Pub.
- Collins, A. Emmers, (2017). *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*. İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Collins Dictionary. (2023). Security.
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/security#>:
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.
- Kıray, M. (2006). *Toplumsal Yapı, Toplumsal Değişme*. İstanbul: Bağlam Yayınları
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*. 3(1), 47-57.
- TDK (2023). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>
- Yıldırım, R. (2004). *Uygarlık Tarihine giriş: İlk çağ tarih ve uygarlıkları*. Asil Yayın Dağıtım.
- OED Online (2023). Oxford University Press, December 2022. Web. 16 Şubat 2023.
- Özkalp, E. (2003). *Sosyolojiye Giriş*. Anadolu Üniversitesi Vakfı Yayını, Eskişehir.
- Petersen, W.J. (1958). A General Typology of Migration. *American Sociological Review*, 3(23), 230-256.
- Powell, R. (1994). Anarchy in International Relations Theory: The Neorealist-Neoliberal Debate. *International Organization*. 48(2), 313-344.
- Ravenstein, E. G. (1885). The Laws of Migration. *Journal of The Statistical Society of London*, 48 (2), 167-235.
- Stouffer, A. S. (1940). Intervening Opportunities: A Theory Relatingmobility and Distance. *American Sociological Review*, 6(5), 845-867.

Ayata, A. & Karataş, H. (2023). Modern Göç Konseptinin Uluslararası Bağlamda Güvenlikleştirilmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(45), 826-839.

Wallerstein, I. (2000). *Kapitalist Dünya Ekonomisinde Hane Yapıları ve Emek Gücü Oluşumu, Irk Ulus Sınıf*. İstanbul: Metis.

Walt, S.M. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Quarterly*, Volume 35, Issue 2, June 1991, Pages 211–239.

Extended Abstract

Securitization Of The Modern Migration Concept In An International Context

Human history is a broad process that covers all times before today, in which many events occurred regarding the interactions of people with each other and their environment. From the beginning of this process to the present day, people have interacted with each other and their environment in many different ways, both quantitatively and qualitatively, either compulsorily or voluntarily, leading to the formation and development of the concept of civilization. This process, which has continued from the first humans to the present day, has continued with social developments and still continues. All kinds of abstract and concrete products produced by human beings, both individually and in interaction, have contributed to the formation of today's civilization structure in different ways and levels by being a part of the cumulative civilization. However, it is possible to say that human interaction is more limited than today due to the opportunities in the past. The small population, limited technological opportunities and relatively sufficient economic resources stand out as important factors that limit the interaction between people from ancient times to the ages of technological developments. The changes in the conditions created by these factors over time have pushed human beings into sometimes compulsory and sometimes voluntary searches, and interaction has increased. Due to the increase in interaction, population movement has begun from places with fewer social and economic opportunities to places with more opportunities. Of course, these movements were not always voluntary, but sometimes forced due to reasons such as natural disasters, drought and war. As a result, people have left their places permanently or for a short time for various reasons and moved towards other regions in different ways in every period of history, and this is explained by the concept of 'migration'. Migration emerges as an important phenomenon that enables different societies to interact and share with each other, bringing different elements of civilization together and creating a common culture. All types of migration, from the slow and long journeys of ancient times to the fast and shorter journeys of today, are based on a few common reasons. One of the main reasons behind migration movements, both in the past and today, is security. Every individual or society migrates because of either their human security or economic security. In some cases, this was mandatory and in others it was voluntary in order to improve the conditions. All voluntary or forced migration movements from past to present have become a subject of international relations and international security due to their impact on both national systems and the international system, especially due to today's conditions. Although the social interaction caused by forced migration movements due to the destructive effects of modern wars and migrations to achieve better conditions is seen as good, in some cases it produces bad results and causes security problems both nationally and internationally. For this reason, it is important to examine the phenomenon of migration in the context of international relations with its security dimension. In this study, which emerged with the motivation to analyze the impact of the phenomenon of migration on the international system with its security dimension in the context of international security, the phenomenon of migration will be put forward as a fundamental security issue by using the 'securitization' concept of the Copenhagen School. Another important aim of this study is to examine the phenomenon of 'migration', which brings together these three separate terms, through the past, present and future, and to reveal the dimensions it has reached in the context of both its causes and consequences. In addition to proving that examining the phenomenon of migration in a historical context is of critical importance, this study also examines international migration movements in the modern era in the context of international security by introducing the phenomenon in question into the securitization process by making use of the ideas of the Copenhagen school. Thus, the relationship between 'migration' and 'international security' has been described through theoretical and practical analysis. It is thought that the establishment of this relationship will contribute to the literature in addressing the phenomenon of migration as a fundamental international security issue. Even though migration is an issue that is examined and analyzed under the umbrella of human security, it has now become a serious and fundamental security issue on its own. As a result, it becomes a necessity in terms of literature to consider the phenomenon of migration as a fundamental international security issue both in the historical process and today.